

Bülten

Yeşil Sol Bülten - Sayı 17
1 Mayıs 2022

www.yesilso parti.org

[YesillerSol](#)

[yesilso](#)

[yesillerveresolgelecek](#)

Emek ve demokrasi mücadelesi

1 Mayıs 2022, 136 yıl önce saatlik iş günü talebiyle eylemlere başlayan işçilerin birlik, mücadele ve dayanışma günü. Avustralyalı işçilerin 21 Nisan'da başlattıkları umudun 1 Mayıs'ta kesişeceğini belki de kendileri de tahmin edememişlerdi. Bundan 30 yıl sonra, 1886 yılında Amerikalı işçiler bir günlük grevle o günü anmak istemeleri neticesinde 1 Mayıs kutlamaları başladı.

Osmanlı'dan bu yana bu topraklarda bir biçimiyle kutlanmaya çalışılan, yer yer yasaklanan 1 Mayıs, son iki yıldır da pandemi gerekçe gösterilerek kitlesel olarak alanlarda kutlamalara da onay verilmemiştir. Ekonomik-demokratik hak kayıplarının hız kazandığı günümüzde 2022 1 Mayıs'ının önemi daha da artmıştır.

Bir asırdan fazla zaman geçmesine karşın hala işçi ve emekçilerin arasında günde sekiz saatten daha fazla ve güvencesiz

olarak çalışanların olduğu gerçeğiyle karşı karşıyayız. Pandemi bahane edilerek başlatılan yasaklar ve yok saymalar, hak kayıplarını daha da artırıyor. İşyeri olmadan, uzaktan çalışma yaygınlaşarak meşrulaştırmaya çalışılırken çalışma saati de (mesai kavramı) bazı iş kollarında literatürden çıkarılmış gibi.

Çalışanlara kurlsız, esnek ve güvencesiz çalışma dayatılmış durumda. Grevleri çeşitli gerekçelerle yasaklayan, örgütlenmenin önüne engeller çıkartan, ucuz işgücü yaratan, göçmen işçileri ucuz işgücü kaynağı olarak kullanan, sermayeye sınırsız yetkiler veren sözde demokrasi, hukuk, yasalar, vb sermayenin hizmetine sunuluyor.

12 Eylül darbesi ile başlayan emek hareketine, örgütlerine yönelik saldırılar durmamış, Fetö darbesi bahanesiyle yeniden hız kazanmış, "pandemi"yle perçinleşmiştir. Anti-demokratik uygulamaların arttığı baskı ve otoriter dönemler-

Bizim onurumuz, onların yüz karası: Gezi

Geçtiğimiz hafta Türk yargısı tarihinin en büyük kara lekelerinden birisine imza atarak Gezi Eylemleri'ni hükümete karşı darbe girişimi olarak niteledi ve eylemlerin sözde "kışkırtıcıları"na inanılmaz cezalar verdi. 4,5 yıldır birçok kanun ve uluslararası sözleşme ayaklar altına alınarak esir olarak tutulan Osman Kavala'ya ağırlaştırılmış müebbet; Mücella Yapıcı, Çiğdem Mater, Hakan Altınay, Mine Özerden, Can Atalay, Tayfun Kahraman ve Yiğit Ali Ekmekçi'ye ise 18'er yıl hapis cezası verildi.

Bu dava en başından beri hukuksuz, siyasi bir davaydı. Gezi, son derece birleşik, demokratik ve meşru bir hak arama mücadelesiydi; Tayyip Erdoğan'ın öfkesinin de onun sözünün dışına çıkmayan yargıçların verdikleri kararların nedeni de bu.

Hiçbir baskıcı rejim sonsuza kadar ayakta kalamaz; elbet demokrasi kazanacak.

de emekçilerin ekmekleri küçülmüş, ekonomik-demokratik hakları yok sayılmıştır. Siyasal iktidar blokunun uygulamış olduğu ekonomik ve siyasi politikalar emekçilerin haklarını ve sendikal faaliyetlerini baskılıyor. Otoriter, baskıcı yönetimlerde çalışanların, emekçilerin, yoksul halkların ekonomik, demokratik hak kayıpları artıyor. Yasalar, hukuk, adalet kaybolmuş durumda. Sendikalar etkisizleştiriliyor, yer yer kapatılıyor.

Toplumsal muhalefet açısından da durum çok farklı değildir. Konuşan, muhalefet eden siyasetçiler, yazarlar, sanatçılar gerekçe gösterilmeksizin tutuklanıyor. Muhalefetin ikinci büyük partisinin eş genel başkanları olan Demirtaş ve Yüksekdağ'a, vekillere, belediye eş başkanlarına ve en son Gezi davasında Kavala ve diğerlerine verilen cezalar düşündürücü ve bir o kadar da karanlığın saldırısının boyutları açısından da önemli. Adalet ve yargı idarenin güdümünde; iktidarın vurucu gücü haline gelmiş durumda.

Demokrasinin olmadığı ülkelerde, dönemlerde emekçilerin, işçilerin hak kayıplarını koruyacak, koruma altına alacak yasaların önemi artar. İşçi ve emekçiler, var olan haklarına sahip çıkabilmek için demokrasiye ihtiyaç duyar. Bu yüzden ekonomik mücadeleyi demokrasi mücadelesi ile buluşturmak

elzemdir. Gerçek demokrasiye, en çok da emekçilerin, işçilerin, yoksul halkların ihtiyacı olduğu gerçektir. Şimdi emek ve demokrasi mücadelesini harmanlamak, birini diğerinin yerine koymadan birlikte sürdürmek gibi bir görevle karşı karşıyayız. Demokratik bir ülke mücadelesinde emekçiler halkların ön saflarında yer almalıdırlar.

Ekonomik hak kayıplarının, yoksullaşmanın arttığı günümüzde emekçilerin-işçilerin mücadele yolları da belirginleşmiştir. 12 Eylül'ün sıcak günlerinde TUSİAD'ın o günkü başkanı "bugüne kadar hep işçiler güldü, şimdi gülme sırası bizde" demişti. Sermaye hala patavatsızca gülmeye devam ediyor. Pandemi ve Ukrayna-Rusya savaşı da bahane edilerek emekçilere ve haklarına yönelik saldırılar artarken hak arama yolları da daraltıyor. Ekonomik hakların, kazanımların korunmasının yasalarla, adaletle, hukukla mümkün olacağı bir gerçek. Emekçilerin bu dönemde demokrasi mücadelesinin en önemli dinamikleri olması kaçınılmazdır. Demokrasinin gelişmesi emekçilerin kazanımlarının güvencesidir.

1 Mayıs 2022, emekçilerin ekmek ve iş mücadelesini demokrasi mücadelesi ile buluşturdıkları günün başlangıcı olabilir. Birini diğerinin önüne koymadan, iç içe, yan yana, birbirini besleyen mücadele alanları olarak değerlendirilmeli. Dönemsel olarak biri öne çıkabilir, ama bunlar asla ayrılmaz. Demokrasi mücadelesini kazanımların sigortası olarak değerlendirmeliyiz. Emek örgütleri ve emekçiler ülkemizde tartışılmaya açılan "Demokrasi İttifakı"nda mutlaka yerlerini almalı, demokratik bir ülkenin şekillenmesine katkıda bulunmalı ve onu ilmek ilmek örmelidir. Kazanımların güvencesi demokrasidir. Bu aynı zamanda emek örgütlerinin, emekçilerin demokratik sorumluluğuna da işaret eder.

Eşit, özgür, ekolojist, demokratik, yerinden yerel yönetimleri güçlendirilmiş, katılımcı, inançlara, kimliklere eşit mesafede duran bir ülke için demokrasi mücadelesinde yer almanın önemini kavrayarak yürümeliz.

Yaşasın birlik, mücadele ve dayanışma günümüz!

Hiç ölmeyen "üç fidan"

"Yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği! Yaşasın işçiler ve köylüler! Kabrolsun emperyalizm!"

Her zaman saygı ve minnetle anacağız...

Umutla ve inatla yazılan tarih

1880'li yılların ikinci yarısında sermaye sahiplerinin çalışanlara uyguladıkları köleci sisteme karşı emekçilerin ilk ortak örgütlülüğünün;

1881'de 40 bin tekstil işçisinin başkaldırısının kanla bastırıldığı, bin dört yüz işçinin işten atıldığı, 4 işçi önderinin idam sehpasında "canı değil, emekçi olduğum için asılıyorum" diye haykırانların;

2. Enternasyonal'in 1889'da Paris'te düzenlediği kongrede alınan kararda Amerika'da işçilere yönelik baskı ve şiddete karşı tüm dünya emekçilerinin ortak eyleminin;

1977'de Taksim'de katledilen emekçi kardeşlerimizin;

Emekçilerin birlik, mücadele ve dayanışmasının adıdır **1 MAYIS...**

1880'li yıllar, ağırlıklı olarak kol emeğinin kullanıldığı ve çalışma şartlarının çok kötü olduğu yıllardı. Küçük çocuklar karın tokluğuna, yetişkinler ise 14-15 saat çalışıyordu. Şirketler eşi görülmemiş bir hızla büyürken işçiler, işyeri güvenliği, sağlık koşulları, örgütlenme ve grev gibi en temel haklarını dahi tanımayan bir siyasi ve hukuki sistem ile karşı karşıyaydılar.

1881'de yarım milyon işçiyi temsilen kurulan Örgütlü Meslek ve Emek Birlikleri Federasyonu "8 saatlik iş günü" mücadelesini ülke geneline yaymak ve işçilerin kararlılıklarını göstermek amacıyla mücadeleyi yükseltti. ABD'nin Chicago kentinde 40 bin tekstil işçisinin gerçekleştirdiği eylem kanla bastırıldı. Aynı kentte bir fabrikada 8 saatlik işgünü için greve çıkan 1400 işçi işten atıldı. Aynı tarihlerde greve çıkanlara ateş açıldı ve 4 işçi yaşamını yitirdi. Saldınlar, mücadele ateşini söndürmedi; aksine körükledi. ABD ve Kanada'da sendikalar ve diğer örgütlerin yükselttiği mücadele sonucu 1 Mayıs 1886'da yaklaşık 350 bin işçi greve çıktı. Tarih, işçi sınıfının böylesine örgütlü ve kararlı tepkisine ilk kez tanık oluyordu. Tüm ülkede yaşam durmuştu. İşçiler üretimden gelen güçlerini kullanıyordu.

Yine ABD'nin Chicago kentinde greve çıkan 40 bin işçinin eylemini bastırmak için saldırılar düzenlendi. İşverenler grev kırmak için sokak çeteleriyle anlaştı. Sokak çeteleri bir taraftan işçilere saldırıyor, bir taraftan da grev kırıncılığı yapıyordu. Grevci işçilerle sokak çeteleri arasında çıkan kavga sırasında polisin işçilerin üzerine ateş açması sonucu 4 işçi yaşamını yitirdi. Hükümet ve işverenler, işçi eylemini kolay kolay içlerine sindiremiyordu. 1 Mayıs sonrası işten atmalar ve baskılar yoğunlaştı. Olaylara neden oldukları gerekçesiyle 8 işçi hakkında idam istemiyle dava açıldı. Dört işçi önderi; Albert PERSONS, Adolph FISCHER, George ENGEL ve August SPIES 1 Mayıs 1886 yılında 8 saatlik iş günü mücadelesinde önderlik yaptıkları için idam edildi. Albert PERSONS isimli işçi, özür dileme şartıyla affedileceğinin söylenmesi üzerine mahkeme heyetinin karşısında tarihe geçecek sözlerini söyledi: "Bütün dünya biliyor suçsuz olduğumu. Eğer asılırsam canı olduğumdan değil, emekçi olduğumdan asılacağım". İşçi önderlerinin cenaze törenine yüz binlerce insan katıldı. ABD'de yaşanan bu olaylar, uluslararası işçi örgütlerini harekete geçirdi. II. Enternasyonal 1889'da Paris'te düzenlediği kongrede Amerikan işçilerinin mücadelesini desteklemek amacıyla dünya çapında gösteriler düzenledi. 1890'dan başlamak üzere 1 Mayıs, "Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü" olarak kabul edildi.

Türkiye'de 1 Mayıslar

Anadolu'da 1 Mayıs ilk kez Osmanlı döneminde 1905 yılında İzmir'de kutlandı. İstanbul'da ilk kez 1 Mayıs kutlaması 1910'da ya-

pıldı. 1920 1 Mayıs'ında işgal idaresinin ve Osmanlı hükümetinin yoğun baskılarına karşın 1 Mayıs, İşçi Bayramı olarak kutlandı. İşçiler Haliç'ten başlayarak Karaköy üzerinden Beyoğlu'na kadar bir yürüyüş yaptılar ve "Bağımsız Türkiye" yazılı bir pankart taşıdılar. 1921'de Şirket-i Hayriye, Seyrû Sefain, Haliç İdaresi ve tramvay şirketi çalışanları 1 Mayıs'ı kutladılar.

1923 1 Mayıs'ında çok sayıda yerli ve yabancı işletmede çalışan işçiler greve çıktı. İşçi taleplerinin arasında "yabancı şirketlere el konulması, 1 Mayıs'ın resmen işçi bayramı olarak tanınması, sekiz saatlik işgünü, hafta tatili, serbest sendika ve grev hakkı" vardı. Bu eylemle birlikte birçok işçi tutuklandı. Cumhuriyet Sonrası 1924 1 Mayıs'ını "İşçi Bayramı" olarak kutlayan işçilerin bu eylemi engellenmek istendi. Sekiz saatlik işgünü için bildiri dağıtan birçok işçi tutuklandı. 1925 yılında çıkarılan Takrir-i Sükun Kanunu sonrasında kutlamalara izin verilmedi. 1 Mayıs'ın bundan sonraki tarihi "yasak"larla yazıldı. 1935 yılında çıkarılan "Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun" adıyla yapılan düzenleme ile "Bahar ve Çiçek Bayramı" olarak genel tatil günlerine dahil edildi.

27 Mayıs 1960'dan sonra da "yasaklar" yaşandı. Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu'nun kabul tarihi olan 24 Temmuz, işçi sınıfına 1 Mayıs'ın yerine bayram olarak dayatıldı. Ancak bu girişimlerin hepsi, kararlı mücadeleler sonucu çöpe gitti. 1963'teki Kavel işçilerinin direnişi ve grevi hem toplu sözleşmenin hem de görkemli 1 Mayısların yolunu açış oldu. 1970'de yeniden yasaklamalar getirildi. En kitlesel 1 Mayıs, 1976'da 400 bin emekçinin Taksim Meydanı'nda bulunduğu gün olmuştu.

1977 yılında Taksim'de saat 14.30'da başlayacak olan kutlamalar için alan, sabahın erken saatlerinden itibaren dolmaya başladı. İşçiler, emekçiler, öğrenciler, kadınlar, çocuklar... bayramlarına sahip çıkmış, coşkularını donanmış ve alanları özgür ruhlarıyla doldurmaya başlamıştı. Taksim alanında iğne atsan yere düşmeyecek bir katılım vardı. Dönemin DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in konuşmasının sonlarına doğru çevredeki binalardan halkın üzerine ateş açıldı. Yaşanan paniğin ardından 37 insanımız yaşamını yitirdi, 200'den fazla kişi yaralandı. 1978 yılında önceki yıl yitirilen 37 insanın acısını içinde yaşayan yüzbinler yine Taksim Alanı'ndaydı.

1979 yılında Sıkıyönetim Komutanlığı İstanbul'da mitinge izin vermedi. İzmir Konak Meydanı'nda kutlandı.

12 Eylül Darbesi'nin yasaklar zincirinde 1 Mayıs da yer alıyordu. Böylece yeni bir yasaklı dönem başladı. Ancak 7 yıllık aradan sonra sendikalar öncülüğünde bazı milletvekilleri, aydın, sanatçı

ve bilim insanları ile birlikte yaklaşık 1000 kişilik bir grup Taksim Anıtı'na 1 Mayıs şehitlerini anmak üzere çelenk bırakmak istediler. Polis sadece milletvekillerinin araçla anıta ulaşmasına izin verdi. 1989'da Taksim'de bir araya gelen kitleye saldırıldı. Mehmet Akif Dalcı isimli bir işçi yaşamını yitirdi. 1990'da yine Taksim'e yürümek isteyenlere izin verilmedi. Çıkan çatışmada İTÜ Öğrencisi Gülay Beceren felç oldu.

1980 sonrasının en kitlesel mitingi 1996'da gerçekleştirildi. Kadı-

köy'de yaklaşık 150 bin insan toplandı, ama yine açılan ateş sonrası 3 kişi yaşamını kaybetti. İzleyen yıllarda da emekçiler ve emek dostları, Kadıköy ve ardından Şişli Abide-i Hürriyet Meydanı'nda kitlesel katılımlarla yapılan kutlamalarda bayramlaştılar, taleplerini dile getirdiler. 1998'den sonra hemen hemen tüm kentlerde kitlesel 1 Mayıs kutlamaları düzenlendi.

2009'da TBMM'ye verilen önerge ile 1 Mayıs "Emek ve Dayanışma Günü" adıyla yeniden resmi bayram olarak kabul edildi.

İşçilerin değişen yüzü

Çalışma yaşamı uzun süredir önemli bir değişim süreci yaşamaktadır. Esnek ve güvencesiz istihdamın yaygınlaşması yanı sıra özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan yeni çalışma modellerinden biri olan dijital platformlar ve platformlarda çalışanlar "işyeri" ve "işçi sınıfı" tanımında uzun süredir yapılan tartışmalara yeni bir boyut kazandırmıştır.

İnternetin rolünün yaşamımızın her alanında olduğu gibi çalışma yaşamında da her geçen gün giderek daha fazla önem kazanması ile birlikte özellikle 2000'li yılların başından itibaren ortaya çıkan dijital platformların çalışma yaşamındaki etkisi giderek daha fazla hissedilmeye başlamıştır. Bu durum çalışma yaşamını da dönüştürmektedir.

Bu dönüşüme ilişkin diğer bir olgu da 2000 yılının başından itibaren bütün dünyayı etkileyen Covid-19 salgını, uzaktan çalışma biçimlerinde artışa neden olmuş, dijital platformların büyümesine yol açmıştır.

Teknolojik ilerleme sayesinde, işverenler üretim sürecinde ve istihdam biçimlerinde her zaman olduğundan daha fazla esneklik olanağı elde etmişlerdir. Dijital emek platformlarında uygulanan atıpk istihdam (İş akdinin belirli süreli olduğu, çalışmanın tam zamanlı olmadığı istihdam türü) biçimleri, sermayeye işveren statüsünün getirdiği tüm sorumluluklardan kaçınarak, emeğin sosyal maliyetlerine katlanmaksızın, dilediği zaman, dilediği süre boyunca çalıştırabileceği ve dilediği beceri seviyesinde işgücüne kolayca ulaşabileceği küresel veya yerel işgücü piyasaları sunmaktadır.

İşletmeler bu yeni istihdam biçimi sayesinde yalnızca emeğin sosyal maliyetlerinden sıyrılmakla kalmıyor, aynı zamanda işçi bulmanın maliyetlerinden, üretim araç gereçlerinin maliyetlerinden de kurtulmaktadırlar. Böylece emeğin daha fazla sömürülmesi söz konusu olmaktadır.

Sermayenin aksine, bu durum çalışma hakları bakımından çalışanların kayıplar yaşamasına ve geleneksel iş ilişkisindeki

yasal haklardan yoksun kalmalarına yol açmaktadır. Çalışanlar başta sağlık ve sosyal güvenlik olmak üzere ücret, sosyal ve mali haklar yönünden de ciddi kayıplara uğramaktadırlar.

Çalışanlar açısından güvencesizliğin ve sömürünün yeni biçimi olan dijital emek platformları, ülkemizde yaygın olmakla birlikte giderek artmaktadır. Bu artışa paralel olarak çalışanların sorunları da artmaya başlamıştır. Bunun örneklerini geçtiğimiz şubat ayında başlayan motokurye işçilerinin eylemlerinde gördük.

Dijital platform çalışma modeline ve platform çalışanlarına ilişkin koruyucu yasal düzenlemeler bulunmamaktadır. Bu alanda çalışanların statüsü, çalışmanın ortaya çıkardığı risklerden çalışanların korunmasına yönelik düzenlemeler ile bu alanda çalışanların sosyal güvenlik haklarına yönelik çeşitli sorunlar bu alandaki çalışmaların ana konularını oluşturmaktadır.

Özellikle pandemi sırasında çeşitli dijital platformlar aracılığıyla yapılan toptan ve perakende ticaretin hızla artışı bu alanda çalışmayı artırdığı gibi yüksek işsizlik düzeylerinin yapısal hale gelmesi de bu çalışma biçimine bir yönelme yaratmıştır. Çalışanlar korumasız, güvencesiz ve düşük ücretlerle bu alanda çalışmak zorunda kalmışlardır.

İktidarın uyguladığı ekonomi politikaları sonucu yoksullaşma oranı artarken, elektrik, doğalgaz ve temel gıda ürünlerine yapılan zamlarla zamlarla çalışanların alım gücü giderek zayıflamıştır. Hayat pahalılığına rağmen 2022 yılı için verilen zamların yeterli olmaması nedeniyle çok sayıda işyerinde ve dijital platformlarda çalışanlar greve çıkmış ya da taleplerini çeşitli yöntemlerle duyurmuşlardır.

Dijital platform çalışanlarının sayısı arttıkça, çalışma koşullarının olumsuzlukları daha fazla dikkat çekmeye başlamış, Çalışma koşullarının düzeltilmesi ve ücretlerinin artırılması amacıyla Yemeksepeti ve Trendyol'da moto-kuryelerin başlattığı eylemler kısa sürede tüm ülkeye yayılmıştır.

Dijital platform çalışanları ile ilgili diğer önemli bir sorun örgütlenme üzerindedir. Platform çalışanlarının örgütlenmesine yönelik herhangi bir düzenlemenin olmaması hem dijital platform çalışanlarının sendikal haklarının kullanması önünde engel oluşturmakta hem de diğer atıpk istihdam biçimleri ile kendi içinde zaten parçalı olan işçi sınıfını daha fazla bölmektedir.

Diğer yandan sendikaların geleneksel yapıları da dijital platform çalışanlarını örgütlenme potansiyelini zayıf kılmaktadır. Bu alanda çalışanlara yönelik yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği bir yana, sendikalar da geleneksel yapılarını dijital platform çalışanlarını da kapsayan şekilde yeniden düzenlemeleri gerekir.

Durgunluğu “birlikte değiştireceğiz”

1 Mayıs 1886’da Amerika İşçi Sendikaları Konfederasyonu önderliğinde işçiler günde 12 saat, haftada 6 gün olan çalışma takvimine karşı, günlük 8 saatlik çalışma talebiyle iş bırakmış, Chicago’da yapılan gösterilere yarım milyon işçi katılmıştı. Aradan geçen bir buçuk asırlık süreden sonra sermaye düzeni emekçileri yine her şeyin başladığı o noktaya çekmeye, vahşi kapitalizmin sömürü sistemi içinde emekçilerin kazanımlarını yok ederek her şeyi adeta yüz yıl öncesine döndürmeye çalışıyor. O da yetmiyor, emeği metalaştıran sistem, günümüz dünyasında akl, duyguyu, doğayı ve yaşama dair ne varsa her şeyi ticarileştiriyor, sömürü düzeninin ağırlarını hayatın her alanına yayıyor. Bunca zamandan sonra bugün, 8 saatlik iş günü talebi de, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve ayrımcılığa son verilmesi talepleri de ne yazık ki halâ güncel. Geçtiğimiz yüz yılın başında emekçiler tarafından dile getirilen talepler bugün de güncelse emek hareketinin önünde hayli uzun ve zorlu bir yol var demektir. Bugün emek kavgasının cepheleri artık yüz yıl öncekinden daha fazla ve kavga artık çok daha çetin. Emekçiler o kavgayı bir defa değil, sürekli ve her gün yeniden kazanmak zorunda!

Yüz yıl boyunca devletin ve sermaye düzeninin geçirdiği dönüşüm süreci emekçi sınıfın önüne şimdi yeni ve büyük görevler koyuyor. Bugünün dünyasında insan emeğine ihtiyaç duymayan ya da bu ihtiyacın azaltılmaya, eritilmeye çalışıldığı yeni üretim biçimleri hızla geliyor. Teknolojik gelişmeler bir yandan üretim süreçlerini değiştiriyor, bir yandan da üretim birimlerini, çalışan işçi sayısını, işçi - işveren ilişkilerini dönüştürüyor. İlk işçi eylemlerinden bu yana varlığına alıştığımız maddi emeğin yanına bugün maddi olmayan emek, dijital emek, ev içi emek, kayıt dışı emek vb gibi başka emek türleri de dahil olmuş durumda. Yaşanan büyük değişimlere karşı emek örgütleri, inatla hala eski yapılarını korumaya; sermayenin yeni saldırılarına, eski bilindik araçlarla karşı koymaya çalışıyor. Günümüzün emek hareketi artık aşmak zorunda olduğu evrensel ve çağcıl yapısal bir krizle karşı karşıya.

Bugün endüstriyel kapitalizmin ürünü olan yığınsal ve türdeş (homojen) bir emekçi sınıfının artık mevcut olmadığı büyük oranda herkesçe kabul edilen bir gerçek. Kimi sosyal bilimci, “sanayi sonrası toplum” olarak adlandırılan günümüz toplumsal düzeni içinde işçilerin tarihsel/geleneksel özelliklerini koruyamadıklarını; işçi hareketlerinin de enformasyon çağıyla birlikte sahip olduğu toplumsal dayanışma ve işçi temsiliyetini yitirdiğini ileri sürüyor.

Öte yandan bir başka grup ise küreselleşme ile birlikte yeni bir emek enternasyonalizminin doğmakta olduğunu, bu doğuşun yirmi birinci yüzyılın başlarından itibaren daha açık olarak gözlemlendiğini ifade ediyor.

Her iki yaklaşımın da güçlü ve dikkate değer gerekçeleri var.

Bu tartışmalardan hangisi doğru olursa olsun dünya genelinde yaşanan yeni süreçlerin işçi sınıfına ve emek mücadelesinin üzerinde hareket etmek durumunda olduğu zemine tümüyle yeni bir şekil verdiği kuşkusuzdur. Her ne kadar kapitalizm, emek ile sermaye arasındaki çelişkiyi ve ikisi arasındaki tarihsel çatışmayı hep yeniden üretiyor ve bu süreç boyunca sürekli olarak kendini yeniden inşa ediyorsa da bu durum, sermaye ile emek arasındaki çatışmanın sona erdiği anlamına gelmiyor.

Artı-değer üretiminde önceleri kitlesel fabrika işçilerinin oynadığı merkezi rolü, bugün giderek daha fazla entelektüel, maddi olmayan, iletişimsel ve dijital emek gücü oynuyor. Bu yeni kapitalist birikim rejimini sömürü mekanizmasının ve sömürüye karşı mücadelenin merkezine oturtabilen yeni bir sendikal paradigmayı geliştirmek zorunludur.

Gelinen süreçte kaçınılmaz olan, sendikaların bugünkü yeni birikim dönemine, kapitalizmin yeniden örgütlediği üretim süreçlerine ve onun yarattığı sorunlara yanıt verebilecek bir yapısal değişim geçirmek zorunda olduklarıdır. Bu değişim, sendikalardaki seçim sisteminin yenilenmesinden ve sendikaların temsil organlarına kimlerin ne şekilde seçileceğinden ibaret değildir. Yeni dönemin koşullarına uygun bir emek hareketinin yapılandırılması kaçınılmazdır.

Emek örgütlerinin bu 1 Mayıs için belirlediği ana slogan “birlikte değiştireceğiz” oldu. O halde bugünden tezi yok, emek örgütleri dünyayı değiştirmeye kendinden başlamak zorunda. Bir yavaşlama, duraklama ve hatta gerileme dönemine girmiş olan emek mücadelesinin bu gidişini “birlikte değiştireceğiz” diyerek aşmak zorunda.

Garo Paylan yalnız değil

HDP milletvekili Garo Paylan 22 Nisan’da Ermeni Soykırımı’nın tanınması ve faillerin isimlerinin kamusal alandan kaldırılmasına dönük kanun teklifi verdi. Meclis başkanlığı içtüzüğe aykırılık gerekçesiyle bu teklifi iade etti. Paylan bu takiben adeta bir linç kampanyasıyla karşı karşıya kaldı, hakkında bir dizi suç duyurusunda bulunuldu.

Ermeni Soykırımı ve sorunu bu ülkedeki milliyetçiliğin ve ırkçılığın temel beslenme kaynaklarından. Soykırımın tanınması, bu soykırımda pay sahibi olanların isimlerinin okullardan, caddelerden kaldırılması ve tarihimize yüzleşerek halkların kardeşliği için mücadele edilmesi gerçek bir demokrasinin inşa edilebilmesi için şarttır.

Garo Paylan hiçbir zaman yalnız olmadı ve hiçbir zaman yalnız olmayacak.

Taksim: Tarihsel ve toplumsal hafıza

1 Mayıs dil, din, ırk ve ulus ayrımı gözetmeksizin bütün emekçiler için birlik, mücadele ve dayanışma günüdür; bununla birlikte çok katmanlı bir hafızanın da tarihidir. Çünkü yüz yıldan fazla bir zamandır 1 Mayıs, işçi direnişlerinin tarihi olduğu kadar aynı zamanda kapitalist sömürü düzeni tarafından işlenmiş katliam suçlarının da tarihi oldu. Elbette Türkiye de bu tarihsel direniş ve katliam hafızasında önemli bir yer tutuyor. Ne Türkiye işçi sınıfının tarihe mal olmuş görkemli direniş eylemlerini ne de devletin içinde yuvalanmış eli kanlı odakların katliamlarını unutmak mümkün değil. Bunları hatırlamak için bizzat yaşamış olmak gerekmiyor. Çünkü bu gibi durumlarda tarihsel ve toplumsal hafıza devreye girer.

Tarihsel ve toplumsal hafızayı canlı tutan, onu sürdürülebilir ve kuşaktan kuşağa aktarılabilir kılan birden fazla olay olabilir. Bu bazen bir söz, bir tarih veya bir mekândır. İstanbul Taksim Meydanı tam da böyle bir yerdir. Taksim Meydanı, Türkiye işçi sınıfı için hem bir direniş sembolü hem de sermayenin emekçilere karşı işlemiş olduğu suçlar için tam anlamıyla bir “olay yeri” niteliğindeki alandır. İşte bu nedendir ki 1 Mayıs, Türkiye’de her zaman bir Taksim Meydanı tartışmasına da sahne olur. Elbette alan tartışmalarının emekçilerin taleplerini ve politik gösterilerini gölgede bırakması istenen bir şey değildir, fakat diğer yandan Taksim Meydanı tartışmaları sadece bazı küçük sol-sosyalist grupların dayattığı, içi boş gereksiz bir ısrar olarak asla görülemez.

Türkiye’de 1925’te yasaklanan 1 Mayıs, 50 yıllık aradan sonra ilk kez 1976’da İstanbul Taksim Meydanı’nda yapılan büyük bir mitingle kutlanmıştı. DİSK’in (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) düzenlediği 1976 1 Mayıs’ı, aynı zamanda Türkiye’de kitlesel 1 Mayıs kutlamalarının da başlangıcıydı. Bir yıl sonra, yani 1977’de Taksim Meydanı’nı dolduran 500 bin emekçi 1 Mayıs kutlamalarına başladığında devletin içinde yuvalanan karanlık güçlerin saldırısı ve yaratılan kargaşa sırasında 30’dan fazla emekçi hayatını kaybetmişti.

Taksim Meydanı Türkiye’de kitlesel 1 Mayısların doğduğu yerdi; sermaye, emekçilerin bu mücadelesini aynı meydana ezmeyi ve unutturmayı tercih etti. Ardından geçen onlarca yıl içinde Taksim Meydanı sadece birkaç kez 1 Mayıs gösterileri-

ne sahne olabildi. Çünkü her 1 Mayıs’ta toplumsal hafızanın tazelendiği Taksim Meydanı bu yanıyla sermaye sınıfı için giderek büyüyen bir huzursuzluğa yol açıyordu.

İşçi sınıfının kitlesel direnişlerine ve emekçilere karşı işlenen suçlara sahne olan Taksim Meydanı, siyasal iktidarlar tarafından mekânsal bir değişikliğe tabi tutuluyor ve burada oluşan tarihsel-toplumsal hafıza zinciri kırılmaya çalışılıyor. Yıllardan beri sürekli ve sistematik olarak hayata geçirilen Taksim Meydanı’ndaki “yeni düzenlemeler”, o mekâna yönelik kentsel bir yeniden tasarım olmanın çok ötesinde daha büyük ve daha sembolik bir anlam ifade ediyor. Özeldir emekçilerin, genelde ülkedeki bütün toplumsal muhalefet hareketlerinin kitlesel gösteri mekânı olan Taksim Meydanı, 1 Mayıs mitinglerinden sonraki yıllarda da Gezi Direnişi’nin ve orada birkaç hafta devam edebilen komünün anavatani olmuştu. Bu durumun sermayenin baskıcı iktidarlarına rahatsızlık verdiğini anlamak zor değil. İlk kitlesel 1 Mayıs gösterilerinden sonra Taksim Meydanı planlı bir şekilde ticarileştirilerek adım adım kapitalizmin mabetlerince kuşatılmaya başlanmıştı. İşçi sınıfının görkemli gösterilerinin ve Gezi Direnişi’nin mekânı olan Taksim Meydanı’na yönelik kuşatma bugün inşa edilen muhafazakâr milliyetçi yeni kültürel öğelerle emekçiler aleyhine oldukça ilerlemiş hale gelmiş durumda. Türkiye toplumsal muhalefetinin ve işçi sınıfının mekânsal hafızayla iç içe geçmiş olan tarihsel hafızası siyasal iktidarlar ve sermaye grupları tarafından ısrarlı ve sistemli bir şekilde parçalanıyor.

İşte bu nedenlerle siyasal iktidarların Taksim Meydanı’na yönelik engellemeleri de toplumsal muhalefet hareketlerinin Taksim ısrarı da boşa çabalar değil.

Bu toplumsal/tarihsel hafızayı canlı tutmak için gösterilerle ve mitinglerle olmuyorsa bile Taksim Meydanı’na anlam katan bu direniş ruhunu oraya yapılacak anıtlarla, meydana verilecek yeni bir isimle yaşatmak, o alanı bir açık hava müzesine çevirmek, bu uğurda mücadele etmek hepimizin boynunun borcudur. Çünkü biliyoruz ki Taksim Meydanı sadece kentsel bir alan değil; aynı zamanda tarihsel ve toplumsal bir direniş hafızasının sembolik mekânıdır.

Deniz Poyraz için adalet

17 Haziran 2021’de HDP İzmir il binasında yoldaşımız Deniz Poyraz alçakça katledildi. Cinayet sonrası katil adeta sırtı sıvazlanarak karakola götürüldü. Olay yeri incelemesi ve soruşturma baştan savma yapıldı. Davanın ilk celsesi 29 Aralık 2021’de İzmir 13. Ağır Ceza Mahkemesinde görüldü. Davaya katilin rahat tavırları ve mağdurun ailesine sataşmaları damgasını vurdu. İkinci celse gene İzmir Adliyesi’nde 24 Ocak 2022 Pazartesi günü gerçekleştirildi. Dava avukatları katliamın örgütlü olduğuna dair kanıtların bulunduğunu, olay yeri incelemesinin yetersiz, bazı tanık ifadelerinin de çelişkili olduğunu, yargılamanın derinleştirilmesi gerektiğini beyan ettiler. Ancak bu yönde bir girişim olmadığı gibi mahkeme heyetince tüm müdahillik talepleri reddedildi. Duruşmadan birkaç gün sonra katil Onur Gencer can güvenliği olmadığını iddia ederek davanın İzmir’den Kayseri’ye taşınması talebinde bulundu, ancak bu talep kabul edilmedi.

3. celse 29 Nisan Cuma sabahı İzmir 6. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görüldü. Adliye önünde toplananlar arasında milletvekilleri, siyasi parti temsilcileri, kadın örgütleri, sivil toplum kuruluşları, insan hakları aktivistleri ile birlikte eşşözcümüz İbrahim Akın, il eşşözcümüz Hüseyin Çağlar ve İzmir üyelerimiz de yer aldı. Duruşma öncesi HDP Grup Başkanvekili Saruhan Oluç söz aldı; bu katliamın bireysel bir eylem değil devlet içindeki karanlık odakların organizasyonu olduğunu vurgulayarak soruşturmanın bu yönde derinleştirilmesi talebini yineledi. Gezi davasında evrensel hukuk ilkelerinin ayaklar altına alındığını anımsattı. Bu davayla birlikte Kobani davasının, HDP kapatma davasının muhalefeti sindirme amaçlı olduğunu belirtti. HDP’nin özgürlük, adalet ve barış mücadelesini sürdüreceğini ilettiler. “Katillerden Hesabı Kadınlar Soracak” diyen Kadınlar Birlikte Güçlü de açıklamasında bu cinayetin erkek devleti eliyle gerçekleştirilmiş, kadın mücadelesine gözdağı vermeye dönük bir eylem olduğunu belirtti, “İstanbul Sözleşmesi’ni kaldıranlar ve Gezi’yi yargılayanlar da aynı zihniyettir” denildi. Gerçek adaleti kadınların sağlayacağı söylendi ve “Deniz İçin Adalet, Herkes İçin Adalet” sloganı atıldı.

Deniz Poyraz’ın ailesi, HDP’li yöneticiler, avukatlar ve çok sayıda baro yöneticisi, kadın örgütleri temsilcileri salona alındı. Sanık Onur Gencer’in salona getirilmediği ve SEGBİS ile katıldığı gözlemlendi. Bunun üzerine duruşmaya ara verilip sanığın salona getirilmesi istendi. Ayrıca barolar katılım talebinde bulundu. Tüm talepler reddedildi. Mahkeme salonunda hazır bulunan avukatların tutanağa geçirilmesi talebi de kabul edilmedi. Bağımsız ve tarafsız bir yargılamanın yürütülmesi konusunda endişelerini dile getiren avukatlar, hâkim heyetinin reddini istedi. Heyet, bu talebi de geri çevirerek mahkeme başkan ve üyelerinin reddi talebiyle ilgili karar verilmek üzere dosyanın İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi’ne

gönderilmesine karar verdi. Sanığın bir sonraki duruşmaya bizzat getirilmesi ara kararı verilerek duruşma tarihi 18 Temmuz 2022 saat 09.00 olarak belirlendi. Duruşma sonrası hukuka aykırı ilerleyen davaya ilişkin açıklama yapan avukatlar, katliamın ardındaki güçlerin açığa çıkarılması bir yana, maddi gerçeğin karartılması çabası içinde olduğunu belirterek Deniz Poyraz için adalet arayışlarının süreceğini ifade ettiler. Yeşil Sol Parti olarak Deniz Poyraz davasının takipçisi olmaya devam edeceğiz.

İstanbul Sözleşmesi bizim

Kadına yönelik şiddetle mücadelede en kapsamlı düzenleme olan “Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” (bilinen adıyla “İstanbul Sözleşmesi”) 11 Mayıs 2011’de İstanbul’da imzalanmış ve 1 Ağustos 2014’te yürürlüğe girmişti. Türkiye bu sözleşmeyi ilk onaylayan ülke olmuştu. Sözleşme, uluslararası hukukta şiddetin kadın-erkek eşitsizliği ve kadına karşı ayrımcılığın bir sonucu olduğunu ilk kez vurgulayan metindi. İmzacı devletlere toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ekseninde politikalar üretme sorumluluğu veriyor ve kadınların, çocukların, LGBTİ+ların şiddet ve istismarını engellemek için her türlü hukuki, siyasi, toplumsal önlemin alınması, önlenemediği durumda mağdurların desteklenmesi ve failerin etkin soruşturulması yükümlülüğü getiriyordu. Her gün kadın cinayetlerinin işlendiği ve failerin cesaretlendirildiği ülkemizde İstanbul Sözleşmesi kadınlar için yaşamsal önemdedir. Kadınlar, sözleşmenin uygulanmasındaki yetersizlikleri dile getirir ve daha etkin olunmasını talep ederken 20 Mart 2021 tarihinde bir cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile sözleşme feshedildi. 1 Temmuz 2021’de de fesih yürürlüğe girdi.

Her kesimden kadınlar fesih kararının alındığı günden itibaren bu kararın geçersiz olduğunu, İstanbul Sözleşmesi’nden asla vazgeçmeyeceklerini haykırdılar. Her yerde yüzlerce basın açıklaması, gösteri, toplantı yapıldı, imzalar toplandı. Sözleşmeden çekilmenin hukuksuzluğuna dair 200’den fazla dava açıldı. 28 Nisan Perşembe sabahı Danıştay’da tek tarafı fesih işleminin iptali istemiyle açılan 10 ayrı dava esastan görüldü. Türkiye’nin dört bir yanından binlerce kadın Danıştay önünde buluştu. Bini aşkın kadın avukat sözleşmeyi savunmaya geldi. Polis müdahalesi ile engellenmek istenen kadınlar ısrarlı direnişleri sonrası salona alındı. Danıştay tarihinde ilk kez bu denli yüksek katılımlı bir duruşma yapıldığı ifade edildi. Farklı barolar dan onlarca avukatın konuşmaları sonrası Danıştay Savcısı, cumhurbaşkanlığı kararnamesinin iptalini talep etti. Mahkeme heyeti önümüzdeki günlerde kararını yazılı olarak açıklayacak.

Kadınlar verilecek karar ne olursa olsun İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanması taleplerinde ısrar edeceklerini ifade ettiler. Kadın cinayetleri durdurulana, şiddet önlenene, toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanana dek mücadele sürecektir.

İstanbul Sözleşmesi bizim ve ondan vazgeçmiyoruz!

"Ölmez ağacı"na sahip çıkıyoruz

Ülkenin dağlarını, ormanlarını, sularını, maden ve enerji şirketlerine peşkeş çeken siyasi iktidar geçtiğimiz ay ülkenin elektrik ihtiyacının karşılanmasını gerekçe göstererek zeytinlik sahalarını madencilik faaliyetlerine açık hale getiren bir yönetmelik değişikliğine imza atmıştı.

Aslında zeytinliklerin ranta açılması girişimi yeni değildi. AKP iktidarı tarafından daha önce de yedi kez meclise kanun tasarısı getirilmiş, ancak amaçlarına ulaşamamışlardı.

2012 yılında bu kez farklı bir yöntemle zeytinliklerin katledilmesini engelleyen yasal engelleri “kanun hükmünde kararname” çıkartarak aşmaya çalışmışlar, bu defa da Danıştay Daireler Kurulu kararnameyi iptal etmişti.

Söz konusu yönetmelik değişikliğinin iptali amacıyla siyasi partiler, sendikalar, meslek odaları ve ekoloji örgütleri tarafından çok sayıda iptal davası açılmıştı. Tepkiler sonucu Danıştay 8. Dairesi zeytinlik alanlarda madencilğe izin veren yönetmeliğin yürütmesini durdurdu. Dava esastan görüşülmeye devam edilecek.

Yürütmesi durdurulan yönetmelik değişikliğinin 3573 Sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkındaki Kanuna aykırılığı nedeniyle iptal edilmesi gerekir. Muhtemelen bunu yönetmelik değişikliğini yapanlar da biliyor. Ancak geçmişte olduğu gibi hukuk süreci tamamlanana kadar özellikle Yeniköy-Kemerköy termik santraline kömür temin etmek amacıyla Akbelen Ormanı ve bölgedeki zeytin alanında açık linyit ocağı işletmek isteyen Limak-İttaş ortaklığına ait olan YK Enerji şirketi bölgedeki zeytin ağaçlarını kesmiş olacaktı. Ancak İkizköy halkının direnişi nedeniyle şirket amacına ulaşamadı.

Büyüknohutçular için adalet

Doğa savunucuları Aysin ve Ali Ulvi Büyüknohutçu 9 Mayıs 2017’de Antalya’nın Finike ilçesine bağlı Kızılcık Yaylası’ndaki evlerinde öldürüldü. Büyüknohutçu çifti Finike’ye bağlı Alacadağ, Gökçeyaka, Adala ve Kızılcık köylerinde asırlık sedir ağaçlarının kesilmesine ve bölgedeki mermer ocaklarına karşı çevre mücadelesi yürütüyor, bu nedenle tehditler alıyordu. Yaşamlarını mermer ocaklarının yol açtığı ekolojik yıkımı önleme çabasına adanmış çiftin mezarlarında mermer kullanılmadı.

Cinayeti işledikleri iddia edilen Ali ve Fatma Yamuç çifti, Aysin ve Ali Ulvi Büyüknohutçu’nun evlerine yaklaşık 750 metre uzaklıkta bir evde yaşıyordu. Buraya cinayetden yaklaşık 10 gün önce taşınmışlardı. 6 Mayıs 2017 gece saatlerinde Büyüknohutçu çiftinin evinin yakınında bir orman yangını çıkmıştı. Kundaklama şüphesi olan yangını iddiaya göre tetikçi Ali Yamuç, Büyüknohutçular’la yaklaşmak için çıkarmıştı. Cinayetden üç gün sonra gözaltına alınan Ali Yamuç tutuklandı. Cinayeti üstlenerek “para için” yaptığını söyleyen Yamuç, bir hafta sonra eşine yazdığı mektupta bir mermer ocağı sahibini azmettiricilikle suçladı. Bu beyanın üzerine gidilmedi. Ali Yamuç, Eylül 2017’de cezaevinde öldü, intihar olduğu söylendi. Bu şüpheli ölüm de araştırılmadı. Hakkında açılan dava düşürüldü. Eşi Fatma Yamuç hakkında “cinayete iştirak” suçlamasıyla açılan davada da beraat kararı çıktı.

Gerek hazırlık gerekse mahkeme aşaması eksikliklerle doluydu; çelişkili deliller derinlemesine incelenmedi, tanıklar ağır ceza mahkemesinde dinlenmedi, Ali Yamuç’un mermer ocağı sahibi ile ilişkisi araştırılmadı. Azmettiricilerin ortaya çıkarıl-

ması ve soruşturmanın derinleştirilmesi için Finike Cumhuriyet Savcılığı’na yapılan başvuru sonucunda “kovuşturmaya yer olmadığı” kararı verildi. Karara yönelik itirazlar ise Elmalı Sulh Ceza Hâkimliği’nce reddedildi. Ret kararı 18 Nisan 2022’de tebliğ edildi. Adil yargılama olmadığını, davanın aceleyle kapatılmak istendiğini belirten Büyüknohutçu ailesi şimdi AYM’ye başvuracak.

Katledişlerinin 5. yılında Büyüknohutçu çifti Antalya’da anılacak. 7 ve 8 Mayıs’ta basın açıklaması, ev ziyareti, fidan dikme etkinliği, atölye, söyleşi, forum ve belgesel gösterimi yapılacak; azmettiricilerin yargılanması ve cinayetlerin aydınlatılması talepleri yinelenecek. Tüm yaşam savunucularını Büyüknohutçu çifti için bir araya gelmeye ve adalet mücadelesini sahiplenmeye çağırıyoruz.

